

2024

SEKTÖR RAPORLARI

AYAKKABI SEKTÖRÜ

MALATYA TİCARET VE SANAYİ ODASI

AYAKKABI SEKTÖR RAPORU

SITC No 851
Armonize No : 64

ÜRETİM

1950 yılından itibaren küçük sanayi görünümünü kazanmaya başlayan ayakkabı sanayi, son yıllarda önemli gelişmeler kaydetmiştir. Özellikle 1980'li yıllarda sektörde yapılan ve oldukça ciddi sayılabilecek makine parkı yatırımları sanayileşmesini sağlamıştır.

Sektörde son yıllarda askeri ayakkabılar, botlar ve iş ayakkabıları üretiminde hızlı bir gelişme göze çarpmaktadır. Uluslararası standartlara uygun üretimin gerçekleştirildiği sektörde CE işaretli ayakkabılar ülkemizde satışa sunulmakta ve AB ülkelerine ihraç edilmektedir.

Ayakkabı makineleri ve ayakkabı yan sanayi üretimi kapasite ve teknoloji olarak gelişmiş olup üretim, çeşitlilik açısından zengindir. Taban, ökçe, kalıp, vardola ihraç edilmektedir. Ayakkabı yan sanayi başta İstanbul olmak üzere, İzmir ve Ege Bölgesi, Konya ve Gaziantep'te yoğunlaşmıştır.

Ülkemizde ayakkabı üretiminde geleneksel ve enjeksiyon yöntemi olmak üzere iki yöntem kullanılmakta olup, daha çok geleneksel yöntem tercih edilmektedir. Bu yöntemde saya ve taban ayrı aşamalarda üretilerek birbirlerine yapıştırma veya yapıştırma/dikme veya enjeksiyon yöntemlerinden biriyle monte edilmektedir.

İhracata dönük çalışan üreticiler, alıcılar tarafından talep edilen standarda uygun üretim yapmaktadırlar. Türk ayakkabı sanayi ve ayakkabı yan sanayi çevre konularında duyarlıdır.

Son yıllarda tasarıma yönelen Türk ayakkabı sektöründe moda uygun koleksiyonlar hazırlanmaktadır. Ayakkabı sektöründe eğitim faaliyetlerine de önem verilmektedir. Sektördeki dernek ve kuruluşlar bir araya gelerek Türkiye Ayakkabı Sanayi Araştırma, Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TASEV)'ni kurmuşlardır. Sektörün tasarım konusundaki nitelikli eleman açığını karşılamak için Ankara, Bolu Abant İzzet Baysal, Gaziantep, İstanbul, Konya Teknik Üniversitesi olmak üzere beş devlet, İstanbul Aydın Üniversitesi olmak üzere bir vakıf üniversitesi bünyesinde ayakkabı tasarımı ve üretimi bölümü mevcuttur. Yine tasarım konusunda genç yetenekleri ortaya çıkarmak için her yıl çeşitli tasarım yarışmaları düzenlenmektedir. Bu yarışmalarda dereceye giren öğrenciler dünyanın en iyi tasarım okullarında eğitim almaya gönderilmektedir.

İhracat

Ayakkabı sanayinde sahip olunan avantajlarla birlikte 1990'lı yılların başında ihracat, özellikle Rusya pazarı olmak üzere canlanmış ve 1997 yılında 200 milyon doları aşmıştır. Ancak, daha sonraki yıllarda Rusya'da yaşanan büyük kriz Türk ayakkabı sanayini de büyük ölçüde etkilemiş, ihracatta düşüş başlamıştır.

Sektör 2002 yılından itibaren yeniden toparlanma sürecine girmiş olup; 2011 yılında 441,2 milyon dolar olan ihracat, 2019 yılında 958,2 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

2020 yılına gelindiğinde pandeminin etkisiyle sektörün ihracat rakamının 829,4 milyon dolar olduğu görülmektedir. 2021 yılında ayakkabı ihracatımızda bir toparlanma yaşanmış olup, 2022 yılında ayakkabı ihracatımız 1,3 milyon doların üzerine çıkmıştır.

Türkiye'nin Ayakkabı İhracatı (ABD\$)

Yıl	Değer
2011	441.246.902
2012	545.923.172
2013	723.219.481
2014	719.258.058
2015	670.432.007
2016	704.163.324
2017	765.970.181
2018	887.674.572
2019	958.237.938
2020	829.418.182
2021	1.081.828.872
2022	1.310.727.523

Kaynak: Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi

Ayakkabı sektörü ihracatının ürün gruplarına göre dağılımına baktığımızda ise ihracatımızın değer bazında yaklaşık %45,70'ini yüzü deriden mamul ayakkabıların oluşturduğu görülmektedir. 2022 yılında 599,6 milyon dolar değerinde yüzü deriden mamul ayakkabı ihracatı gerçekleşmiştir. İkinci önemli ürün grubunu ise dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden diğer ayakkabılar oluşturmakta olup, 2022 yılı ihracatı 340,9 milyon dolar seviyesindedir.

Ürün Gruplarına Göre Ayakkabı İhracatı(ABD \$)

GTİP	ÜRÜN	2020	2021	2022	Değişim (2021- 2022)	Pay (2022)
6401	Ayakkabı; Dış Tabanı, Yüzü Kauçuk Ve Plastik, Su Geçirmez	10.442.530	13.842.837	16.997.101	18,6%	1,3%
6402	Ayakkabı; Dış Tabanı, Yüzü Kauçuk Ve Plastik Diğer	251.146.495	310.624.476	340.966.608	8,9%	26,0%
6403	Ayakkabı; Yüzü Deri, Tabanı Kauçuk, Plastik, Tabii, Suni Vb Kösele	356.022.359	466.801.821	599.623.276	22,2%	45,7%
6404	Ayakkabı; Yüzü Dokuma Maddelerinden, Tabanı Kauçuk, Plastik Vb	117.378.561	148.902.235	187.917.897	20,8%	14,3%
6405	Ayakkabı; Diğer	44.397.976	79.567.533	85.081.416	6,5%	6,5%
6406	Ayakkabı Aksamı, İç Taban, Topuk Rampası, Getr, Tozluk, Dolak Vb	50.030.261	62.089.970	80.141.225	22,5%	6,1%
Genel Toplam		829.418.182	1.081.828.872	1.310.727.523	17,5%	100,0%

Kaynak: Ticareti Bakanlığı Bilgi Sistemi

Ayakkabı İhraç Edilen Başlıca Pazarlar (ABD \$)

ÜLKE	2020	2021	2022	Değişim (2021-2022)	Pay (2022)
Almanya	59.961.293	73.800.382	106.066.981	30,4%	8,1%
Rusya Federasyonu	65.585.810	82.907.209	100.083.966	17,2%	7,6%
Irak	63.766.632	76.919.075	71.249.729	-8,0%	5,4%
Ukrayna	11.082.157	16.495.523	61.682.370	73,3%	4,7%
İspanya	59.918.017	65.458.067	58.618.977	-11,7%	4,5%
Romanya	33.488.530	42.128.481	53.465.453	21,2%	4,1%
İtalya	25.156.705	31.929.886	53.014.462	39,8%	4,0%
Polonya	19.339.281	25.005.656	44.553.658	43,9%	3,4%
İngiltere	23.578.671	30.445.397	40.494.105	24,8%	3,1%
Hollanda	24.724.348	32.924.878	39.375.707	16,4%	3,0%
İsrail	23.911.434	37.209.788	39.182.458	5,0%	3,0%
Libya	16.955.190	27.418.353	35.742.184	23,3%	2,7%
ABD	11.124.980	28.336.482	31.992.997	11,4%	2,4%
Bulgaristan	17.542.360	22.855.495	25.642.613	10,9%	2,0%
Kazakistan	13.760.415	19.857.538	25.216.071	21,3%	1,9%
DİĞER	359.522.359	468.136.662	524.345.792	10,7%	40,0%
GENEL TOPLAM	829.418.182	1.081.828.872	1.310.727.523	17,5%	100,0%

Kaynak: Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi

2022 yılında ayakkabı ihraç ettiğimiz başlıca ülkeler arasında Almanya, Rusya Federasyonu, Irak, Ukrayna ve İspanya yer almaktadır. 2022 yılında söz konusu beş ülkeye 397,7 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir.

Romanya, İtalya, Polonya, İngiltere ve Hollanda diğer önemli ihraç pazarlarımızdır. Ülke bazında ihraç pazarlarımızda çeşitlenme olmakla birlikte ayakkabı ihracatımızın daha çok komşu ve çevre ülkelere yapıldığı görülmektedir.

Ülkemiz ayakkabı sektörünün özellikle İspanya, Portekiz gibi Avrupalı üreticilerle rekabet edebilecek büyük bir arz potansiyeli vardır. Özellikle İspanya, Portekiz ve İtalya gibi Avrupalı ayakkabı üreticisi ülkelerle rekabet edebilmesi için sektörün, firmaların ürünlerimizin tanıtımının yapılması gerekmektedir. Türk ayakkabı firmaları yeni pazar arayışlarını sürdürmekte, var oldukları pazarlarda pazar paylarını artırmaya çalışmaktadırlar; özellikle Batı Avrupa ülkelerine ihracat imkânlarını araştırmaktadırlar. Bu kapsamda sektör firmaları yurtdışındaki önemli uluslararası fuarlara, sergilere ve ticaret heyetlerine katılmaktadır. GSD Shoe Fair-Düsseldorf, Micam Shoevent-Milano, Motexha Spring Fair-Dubai, Lineapella-İtalya ve Mosshoes-Moskova katılım sağlanan fuarların başında gelmektedir.

İthalat

Türkiye'nin ayakkabı ithalatı 1994 yılında 28,1 milyon dolar iken, 1997 yılında AB ile Gümrük Birliği'nden hemen sonra 135,2 milyon dolar ile rekor düzeyde artmıştır. 2002 yılında bir önceki yıla göre hem AB ülkelerinden gerçekleştirilen ayakkabı ithalatı hem de uzak doğu ülkelerinden yapılan ithalat artmıştır ve toplam 116 milyon dolarlık ayakkabı ithal edilmiştir. Kriz yıllarında azalan ithalat 2002'den sonra artış göstermesine rağmen, 2015 yılında bir önceki yıla oranla %16,7 oranında azalarak 794,5 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 2015 yılından sonrada ithalatın azalma trendi devam etmiş

olup, 2020 yılında Türkiye'nin ayakkabı ithalatı 498 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılına gelindiğinde ayakkabı ithalatımızda artış yaşanmış olup, 587,8 milyon dolar değerinde ayakkabı ithalatı yapılmıştır ve bu artış 2022 yılında da ivmelenerek devam etmiş 962 milyon değerine ulaşmıştır. 2014 yılında ayakkabı ithalatında uygulanmaya başlanan ilave gümrük vergisi ile yerli ayakkabı üretimi koruma altına alınmıştır. Nitekim 2014 yılından sonra ayakkabı ithalatında bir azalış trendi olduğu görülmüş ancak bu durum 2022 yılında tersine dönmüştür.

Türkiye'nin Ayakkabı İthalatı (ABD \$)

YIL	Değer
2011	871.463.821
2012	863.682.220
2013	992.947.486
2014	953.894.053
2015	794.566.743
2016	734.370.656
2017	676.126.540
2018	622.793.124
2019	539.194.953
2020	498.033.231
2021	587.849.383
2022	962.009.769

Kaynak: Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi

Türkiye'nin Ürün Gruplarına Göre Ayakkabı İthalatı (1000 ABD \$)

GTİP	ÜRÜN	2020	2021	2022	Değişim (2021-2022)	Pay (2022)
6401	Ayakkabı; Dış Tabanı, Yüzü Kauçuk Ve Plastik, Su Geçirmez	1.486.654	3.786.051	6.268.421	39,6%	0,7%
6402	Ayakkabı; Dış Tabanı, Yüzü Kauçuk Ve Plastik Diğer	101.441.595	126.607.553	208.245.401	39,2%	21,6%
6403	Ayakkabı; Yüzü Deri, Tabanı Kauçuk, Plastik, Tabii, Suni Vb Kösele	157.423.229	174.346.076	274.135.241	36,4%	28,5%
6404	Ayakkabı; Yüzü Dokuma Maddelerinden, Tabanı Kauçuk, Plastik Vb	200.817.272	237.223.443	394.538.014	39,9%	41,0%
6405	Ayakkabı; Diğer	1.968.192	2.996.349	4.995.808	40,0%	0,5%
6406	Ayakkabı Aksamı, İç Taban, Topuk Rampası, Getr, Tozluk, Dolak Vb	34.896.289	42.889.911	73.826.884	41,9%	7,7%
Genel Toplam		498.033.231	587.849.383	962.009.769	38,9%	100,0%

Kaynak: Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi

Ayakkabı ithalatımızın %33,1'i Çin'den yapılmaktadır. Bu ülkeden yapılan ithalat 2021 yılına kıyasla %41.5 oranında artmıştır. Ayakkabı ithalatımızda Vietnam %23,8 oranında pay ile ikinci sırayı almaktadır.

Dünya ayakkabı üretimi içinde ilk üç ülke arasında bulunan ve dünya ayakkabı modasına yön veren İtalya ayakkabı ithal ettiğimiz ülkeler arasında üçüncü sırada gelmektedir. Endonezya, Kamboçya, Hindistan ve İspanya ise ayakkabı ithal ettiğimiz diğer önemli ülkelerdir.

Ayakkabı İthal Edilen Başlıca Pazarlar (ABD \$)

ÜLKE	2020	2021	2022	Değişim (2021-2022)	Pay (2022)
Çin	147.755.426	186.239.973	318.620.929	41,5%	33,1%
Vietnam	129.204.557	138.656.937	228.500.099	39,3%	23,8%
İtalya	86.572.999	110.920.170	159.965.432	30,7%	16,6%
Endonezya	45.987.267	43.667.336	87.287.402	50,0%	9,1%
Kamboçya	11.453.480	12.595.981	21.860.497	42,4%	2,3%
Hindistan	8.321.153	8.570.913	19.001.735	54,9%	2,0%
İspanya	10.215.331	13.530.465	16.195.030	16,5%	1,7%
Bangladeş	8.377.284	7.447.084	15.244.050	51,1%	1,6%
Almanya	6.973.210	9.315.262	12.957.134	28,1%	1,3%
Portekiz	7.852.171	9.034.744	10.904.133	17,1%	1,1%
Bosna-Hersek	4.888.616	7.669.696	9.363.443	18,1%	1,0%
Myanmar	4.499.691	3.404.347	6.343.489	46,3%	0,7%
El Salvador		2.322.241	4.978.136	53,4%	0,5%
Tunus	3.336.981	1.865.299	4.744.954	60,7%	0,5%
Tayland	2.089.317	3.616.713	4.499.100	19,6%	0,5%
DİĞER	20.505.748	28.992.222	41.544.206	30,2%	4,3%
GENEL TOPLAM	498.033.231	587.849.383	962.009.769	38,9%	100,0%

Kaynak: Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi

DÜNYA AYAKKABI ÜRETİMİ VE TİCARETİ

İthalat

ITC verilerine göre değer bazında, 2000 yılında 49,6 milyar dolar olan dünya ayakkabı ithalatı, on yıl içinde %75 oranında artış göstererek, kriz yılı olan 2009 yılında 87 milyar dolara ulaşmıştır. Küresel kriz sonrasındaki toparlanma sürecinin yaşandığı 2010 yılından itibaren, ayakkabı sektöründe olumlu bir değişim yaşanmış ve 2018 yılında dünya ayakkabı ithalatı bir önceki yıla göre %7,2 oranında artarak 144,7 milyar dolara yükselmiştir. Bu büyüme 2019 yılında da devam etmiş, 2019 yılında dünya ayakkabı ithalatı bir önceki yıla göre %2,1 oranında artarak 147,3 milyar dolara yükselmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri dünyadaki en büyük ayakkabı ithalatçısı ülke olup, dünya ithalatının %19,7'sini gerçekleştirmektedir. 2021 yılında ABD'nin ithal ettiği ayakkabı tutarı yaklaşık olarak 28,6 milyar dolardır. Dünyadaki diğer büyük ayakkabı ithalatçısı ülkeler sırasıyla Almanya, Fransa, İtalya ve Çin'dir.

Dünya Ayakkabı İthalatı (Bin ABD \$)

ÜLKE	2020	2021	Değişim (2020-2021)	Pay (2021)
ABD	21.503.889	28.644.841	33,2%	19,7%
Almanya	12.436.734	13.334.837	7,2%	9,2%
Fransa	7.502.712	8.558.275	14,1%	5,9%
İtalya	5.909.618	7.232.931	22,4%	5,0%
Çin	5.969.970	5.905.286	-1,1%	4,1%
Hollanda	4.407.858	5.237.604	18,8%	3,6%
Birleşik Krallık	5.812.028	5.170.542	-11,0%	3,6%
Japonya	4.434.091	4.546.964	2,5%	3,1%
Belçika	4.542.242	4.531.399	-0,2%	3,1%
İspanya	3.171.201	3.761.145	18,6%	2,6%
Polonya	3.302.208	3.729.298	12,9%	2,6%
Rusya Federasyonu	2.887.266	3.655.911	26,6%	2,5%
Kore Cumhuriyeti	3.075.665	3.421.004	11,2%	2,4%
Hong Kong, Çin	2.203.076	2.427.511	10,2%	1,7%
İsviçre	2.218.668	2.328.770	5,0%	1,6%
Vietnam	1.131.940	2.143.505	89,4%	1,5%
Kanada	1.820.965	2.135.618	17,3%	1,5%
Avusturya	1.815.314	2.027.753	11,7%	1,4%
Avustralya	1.447.825	1.812.130	25,2%	1,2%
Birleşik Arap Emirlikleri	1.444.323	1.365.061	-5,5%	0,9%
DİĞER	27.759.477	33.443.823	20,5%	23,0%
GENEL TOPLAM	124.797.070	145.414.208	16,5%	100,0%

Kaynak: ITC Trademap

Dünyanın en büyük ayakkabı üreticisi ve ihracatçılarından olan İtalya'nın 7,2 milyar dolarlık ayakkabı ithalatı yapmasında, kendi tüketimini karşılama amacı yanı sıra yurt dışında fason yaptırdığı ürünlerin ithalatı ile reeksport amacıyla yaptığı ithalat etkili olmaktadır. Belçika ve Hollanda'nın ithalat tutarlarının yüksek olmasında, reeksport büyük paya sahiptir. Nitekim Hollanda dünyanın altıncı büyük, Belçika ise dokuzuncu büyük ithalatçısıdır.

Ayakkabı ithalat vergilerinin, gelişmiş ülkelerde genellikle daha düşük oranda, gelişmekte olan ülkelerde ise bu ülkelerin kendi sanayilerini koruma çabaları nedeniyle daha yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Ayakkabı sanayinde Çin, Brezilya, Hindistan, Meksika gibi ülkeler yüksek gümrük tarifeleri uygulamaktadırlar.

İhracat

2021 verilerine göre, dünya ayakkabı ihracatı içinde ülkemizin payının %0,71 olması, yurt içi piyasa odaklı üretim yapıldığını göstermektedir. Dünya ayakkabı ihracatından (GTİP:64) alınan pay bir önceki yıla göre %8,19 oranında artış göstermiştir. Diğer yandan, Türkiye dünya ayakkabı ihracatından aldığı pay ile dünya ayakkabı ihracatında 19 uncu sıraya yükselmiştir.

Dünya ayakkabı ihracatında, Çin lider ülke konumunda olup, 2021 yılında 46 milyar dolarlık ayakkabı ihraç ederek dünya ihracatının %30,1'ini gerçekleştirmiştir. Bu ülkeyi 25,2 milyar dolarlık ihracatla Vietnam, 12,9 milyar dolarlık ihracatla İtalya, 9,4 milyar dolarlık ihracatla Almanya ve 7,1 milyar dolarlık ihracatla Belçika izlemektedir.

Çin ve Vietnam, birlikte toplam 71,2 milyar dolarla, dünya ayakkabı ihracatının % 46,6'sını gerçekleştirmektedir. Vietnam 2021 yılında ayakkabı ihracatını %46,3 artırarak dünya ayakkabı ihracatındaki ikinciliğini sağlamlaştırmıştır. Dünyada, büyük ihracatçı ülkelerin ağırlıklı olarak deri ayakkabı ihraç ettikleri ve deri ayakkabı üretiminde uzmanlaşmış oldukları görülmektedir. Nitekim deri ayakkabı ihracatı toplam ayakkabı ihracatının %35,4'ünü oluşturmaktadır. Bu bağlamda, önümüzdeki yıllarda dünya ayakkabı pazarındaki rekabetin deri ayakkabı alt sektöründe daha yoğun yaşanması beklenmektedir.

Dünyada ülkemizin yeri incelendiğinde, 2021 verilerine göre dünya ayakkabı ihracatı içinde ülkemizin payının %0,71 olması, üretimin yurt içi piyasa odaklı yapıldığını göstermektedir. Dünya ayakkabı ihracatından alınan pay 2020 yılına göre %8,9 oranında artış göstermiş, Türkiye dünya ayakkabı ihracatında 19 uncu sıraya yükselmiştir.

Dünya Ayakkabı İhracatı (Bin ABD\$)

ÜLKE	2020	2021	Değişim (2020-2021)	Pay (2021)
Çin	38.115.076	46.053.699	20,8%	30,1%
Vietnam	17.253.936	25.246.320	46,3%	16,5%
İtalya	10.653.081	12.948.135	21,5%	8,5%
Almanya	8.268.428	9.481.073	14,7%	6,2%
Belçika	7.112.177	7.105.436	-0,1%	4,6%
Endonezya	4.804.751	6.165.241	28,3%	4,0%
Fransa	3.998.079	4.758.956	19,0%	3,1%
Hollanda	3.399.786	4.407.393	29,6%	2,9%
İspanya	2.737.911	3.176.223	16,0%	2,1%
Polonya	2.575.057	3.068.997	19,2%	2,0%
Hong Kong, Çin	2.124.390	2.372.709	11,7%	1,6%
Hindistan	1.915.122	2.337.822	22,1%	1,5%
Portekiz	1.759.542	2.041.307	16,0%	1,3%
Kamboçya	1.123.081	1.392.218	24,0%	0,9%
Bangladeş	1.018.881	1.269.145	24,6%	0,8%
Birleşik Krallık	2.184.831	1.255.694	-42,5%	0,8%
Romanya	1.042.016	1.163.865	11,7%	0,8%
ABD	1.136.086	1.147.291	1,0%	0,8%
Türkiye	829.448	1.081.892	30,4%	0,7%
Çek Cumhuriyeti	987.248	1.060.731	7,4%	0,7%
Diğer	14.588.484	15.304.820	4,9%	10,0%
GENEL TOPLAM	127.627.411	152.838.967	19,8%	100,0%

Kaynak: ITC Trademap